

Un nacionalisme antinacionalista vestit de rosa

Les males llengües afirmen que les parets de l'edifici situat als números 14 i 16 del carrer d'Adrià VI de Vitòria encara conserven les arracades que féu amb les ungles qui, del 1991 al 1998, va ocupar-ne la planta noble. Gràcies al pacte PNB-PSE, Rosa Díez dirigí en aquell temps el departament basc de Comerç, Consum i Turisme, i no li va agradar gens d'abandonar-lo. Dels tres socialistes que integraven l'executiu, ella fou la més refractària a dir adéu, tot i l'acostament a l'esquerra *abertzale* propiciat per la formació que presidia Xabier Arzalluz, en el marc d'una estratègia clarament sobiranista materialitzada en l'anomenat *pacte de Lizarra*.

Deu anys després d'aquella retirada forçosa —cinc dels quals va ser eurodiputada pel PSOE, partit que fins i tot aspirà a liderar—, Rosa Díez esdevingué diputada d'Unión, Progreso y Democracia (UPyD) la primera vegada que aquesta formació concorria als comicis estatals. La pretesa equidistància entre populars i socialistes, gràcies a la seua condició de partit progressista però alhora enfrontat als "nacionalistes perifèrics", li va permetre de fer-se un forat al Congrés espanyol.

L'ajuda dels mitjans més conservadors de l'estat hi va tenir un paper destacat, com també les recialles del debat sobre la constitucionalitat o no de la reforma estatutària catalana. Dels 306.078 vots que UPyD va obtenir a tot l'estat l'any 2008, 132.095 —el 43%— van ser emesos a la Comunitat de Madrid. Un percentatge molt significatiu i encara per sota del de la contesa municipal d'enguany: dels 464.824 sufragis locals aconseguits per UPyD, 208.213 —el 44%— van rebre'ls a la mateixa circumscripció.

Aquesta centrifugació del vot, però, no fa que els unionistes condensen les seues expectatives electorals a Madrid, ni de bon tros. Ans al contrari, a les eleccions del 20 de novembre, *el partit de Rosa Díez* —com és conegut popularment— pot enlairar-se més enllà del 4% al conjunt

VICENTE BALLESTER

La presidenta d'UPyD, Rosa Díez, i el cap de llista per València als comicis estatals del 20 de novembre, Toni Cantó, durant un acte públic celebrat a les torres de Serrans el proppassat 15 d'octubre.

Unión Progreso y Democracia aspira a multiplicar per quatre els vots que el 2008 va obtenir arreu de l'estat espanyol. El País Valencià s'ha convertit en un objectiu principal d'aquesta estratègia, fins al punt que hi presenten el conegut actor Toni Cantó com a candidat. Què més hi ha rere Rosa Díez?

de l'estat espanyol i, doncs, multiplicar per quatre el resultat d'ara fa tres anys i mig. Això els posaria a l'abast el trencament de la barrera del milió de vots, un repte que fins ara només han assolit PSOE, PP, IU, CiU, CDS i UC.D.

Tot plegat, amb una estructura organitzativa tan tendra com voluntarista, en què el País Valencià es presenta com el territori de parla catalana més procliu als seus interessos. Dels 7.000 militants que hi ha arreu de l'estat, 600 són censats a les tres demarcacions valencianes.

Objectiu València-Alacant. Els pobres resultats del 2008 a les circumscripcions catalanes, valencianes i balear ja deixaven intuir, però, una simpatia més acusada tant a València com a Alacant: un 0,73% dels vots i un 0,71%, sensiblement per damunt de la collita de les Illes (0,66%) i de Castelló (0,57%). A Barcelona (0,18%), Tarragona (0,13%), Girona (0,11%) i Lleida (0,11%) les dades eren molt inferiors, però en aquests quatre casos hi havia la competència de Ciutadans al mateix espectre ideològic. El partit liderat per Albert Rivera va obtenir aleshores a Catalunya una mitjana del 0,75%.

Els 19.176 vots del País Valencià a les llistes d'UPyD del 2008 van convertir-se en 34.289 als comicis municipals del 22 de maig passat i –atenció– en 60.589 a les eleccions valencianes que se celebraven aquell mateix dia, la meitat dels quals a la circumscripció de València. Si el partit rosa multiplicara per dos els seus suports i la participació no fora gaire elevada, l'actor Toni Cantó podria acompanyar Rosa Díez al Congrés. La bona consideració que té ella a les enquestes i la popularitat de Cantó juguen en favor seu, a més del desencant que molts ciutadans professen envers els dos partits majoritaris. Si el 2008 PSOE i PP van concentrar el 85% de les paperetes, els sondatges més recents preveuen una dispersió més elevada del vot, fins al punt que tots dos *només* retindrien el 75% dels vots, una dada idèntica a la de 1993, quan els socialistes també arrossegaven un desgast important.

A les Illes, en canvi, l'èxit d'UPyD sí que és improbable: els caldrien uns 45.000 vots per a anotar-se un diputat i tan sols van tenir-ne 8.731 a les eleccions balears del 22 de maig. A Catalunya, les expectatives són igualment magres.

Més de dos-cents militants van demanar la baixa en discrepància amb Rosa Díez

València i Alacant són les demarcacions més suggeridores per a UPyD, doncs. A València s'escullen 16 diputats, i a Alacant, 12. En el primer cas sembla factible que els socialistes perden dues actes, una en favor de Compromís [vegeu pàg. 38-39] i un altra que aniria a parar a EUPV. A Alacant, el desgast del PSOE beneficiaria el PP o EUPV, que, segons la majoria d'enquestes, es disputen el diputat que perdrien aquells. Un panorama massa comprimit perquè Toni

A Alacant van superar el 5% necessari per a tenir un regidor i ja són al consistori

Cantó o Manuela Nicolás –candidata d'UPyD per Alacant– puguen fer-se un lloc, però res no és descartable.

N'és una bona demostració què va succeir el 22 de maig a la ciutat d'Alacant, quan UPyD va superar el 5% necessari i va obtenir representació a l'ajuntament, en la figura de Fernando Llopis. Fou el sisè millor resultat d'aquest partit a les 52 capitals de província, només superat pels d'Àvila (14,26%), Burgos (11,82%), Madrid (7,85%), Múrcia (6,17%) i Granada (5,35%). A la capital de l'estat, UPyD hi té cinc regidors. A la comunitat madrilenya n'hi ha vuit, de diputats de color rosa. I fins i tot al País Basc tenen

Si multiplica per dos el resultat de les eleccions valencianes, UPyD pot obtenir-hi escó

representació: Gorka Maneiro, afavorit per una llei electoral força més amable que la majoria de les que hi ha a l'estat, va superar el 3% a la demarcació alabesa i seu al Parlament de Vítòria.

De regidors, UPyD en té 152, repartits en 94 municipis d'onze autonomies. En el cas del País Valencià, a banda el d'Alacant, en tenen quatre més, tots al Vinalopó Mitjà: tres a Novelda –els mateixos que va perdre el PSPV-PSOE amb relació al 2007– i un a Elda, també el que van deixar pel camí els socialistes. A les Illes i a Catalunya no en tenen cap.

Al carrer... La campanya d'UPyD amb vista a la cita electoral del 20 de novembre repeteix l'esquema que va caracteritzar la del 22 de maig. Actes al carrer en què els candidats se sotmeten a les preguntes dels ciutadans que lliurement decideixen de preguntar-los. Són mítings innovadors en què mai no falten les banderes espanyola i europea, però en què no hi ha l'autonòmica. Ni tan sols el PP deixa d'acompanyar-se de l'emblema autonòmic a l'escenari central dels seus mítings, que els estratèges ja es preocupen de fer aparèixer entre els espectadors segons les necessitats concretes.

A la ciutat de València, els actes més destacables que UPyD ha dut a terme han tingut com a plató la plaça dels Furs, d'esquena a les torres de Serrans i a una cinquantena de metres de la seu del PSPV-PSOE. És el lloc que els acostuma a concedir el consistori dirigit per Rita Barberà, potser de manera gens casual: la caiguda en picat de les expectatives electorals dels socialistes són inversament proporcionals a les de Rosa Díez. D'ací ve que una de les grans crítiques que UPyD haja escollit com a eix de la seua campanya siga la condemna a les retallades socials de José Luis Rodríguez Zapatero a la darrera etapa del seu mandat.

...i a la premsa. Quant a la seua presència parlamentària, la repercussió de la feina d'UPyD als mitjans de comunicació de caire conservador és molt notable. Díez, per bé que de manera no tan efusiva, també ha atret el suport més sibil·lí de grups mediàtics de referència a l'àmbit progressista. L'adscripció esporàdica o constant d'intel·lectuals com ara Fernando Sosa Wagner –eurodiputat

d'UPyD des de les eleccions del 2009—, Fernando Savater, Carlos Martínez Gorrarán —cap de llista per València l'any 2008— o Antonio Elorza, que se n'ha distanciat força, va ajudar UPyD a trobar un espai allà on el PSOE rep un tracte preferent. A grans trets, la seua idea sobre l'organització territorial de l'estat espanyol era compartida.

Algunes desavinences al si de la formació, però, n'han temperat la relació. Sobretot, l'eixida de Mikel Buesa, germà del socialista Fernando Buesa —mort en un atemptat d'ETA l'any 2000— i ex-dirigent del Foro de Ermua.

El març passat, més de dos centenars de militants d'UPyD es desmarcaven de la formació mitjançant un manifest en què culpaven Rosa Díez de convertir el partit en “una eina al seu servei personal en exclusiva”. La seua conclusió, després d'haver-hi conviscut, es resumia dient que UPyD és, ras i curt, un “frau”.

Segons els dissidents, UPyD exerceix la “persecució del discrepant, amputa de manera intencionada tots els canals de comunicació entre afiliats i actua de manera cabdillista, imposant un model d'organització interna molt ferri”.

La galtada a la líder del partit era de volada, encara més tenint en compte que arribava quan només feia un any del primer congrés del partit. Entre els signants del comunicat hi havia Valia Merino, que aleshores havia competit amb Díez per la presidència del partit i que va ser suspès de militància per haver-lo “desprestigiado”. Aquest nodrit grup d'ex-afiliats van remarcar que votar UPyD era “votar un frau polític que, rere un embolcall i un discurs pretesament atractiu, oculta un interior amarg i fals”. “Votar UPyD és avalar una enorme mentida política”, sentenciaven els impulsors del document crític amb Díez.

La imatge de partit altament democràtic que vol transmetre la direcció del partit —amb primàries obertes a tots els militants en què no cal presentar avals, per exemple— xoca de ple amb aquesta sensació amarga que exposaven els descontents amb la presidenta. Amb tot, el nacionalisme antinacionalista que patrocina UPyD té moltes paperetes de reeixir el 20 de novembre, i al País Valencià hi tenen dipositades moltes esperances.

Victor Maceda

“No em considere un nacionalista espanyol”

L'actor Toni Cantó és el cap de llista per València d'UPyD a les eleccions estatals del mes entrant. Assegura que hi ha pares valencians que tenen problemes per a escolaritzar els fills en castellà i es plany per les dificultats que pateix el seu partit a l'hora d'aparèixer als mitjans. A tots.

Un actor entra en política! Vós ens podreu dir quin dels polítics actuals és més bon actor, doncs.

—No en conec cap que siga un bon actor. En conec, això sí, que creuen en les seues idees i en tot allò que diuen. La millor, en aquest sentit, és Rosa Díez. Rubalcaba i Rajoy, no me'ls crec; l'un promet fer coses contràries a allò que ha votat fins ara, i l'altre s'hi posa de gaidó i no bada boca; ja ens sorprendrà d'ací a uns quants mesos. Els nacionalistes tampoc no són bons actors. Un bon actor és el qui diu la veritat.

—Parleu dels nacionalistes. N'hi ha d'espanyols?

—No. El concepte *nacionalisme* va lligat a la seua nul·la disposició a cedir competències. En vol més i més i no està disposat a cedir-ne cap... Si no és que els generen dificultats econòmiques, cosa que comença a passar ara i que em sembla una trampa. Som nosaltres, l'estat espanyol, que podem cedir competències, fins al punt que hauríem d'establir una harmonització fiscal d'abast europeu. Coses com aquesta ens diferencien clarament del discurs nacionalista.

—No us considereu un nacionalista.

—Jo no. La nació, la bandera i la llengua són tres coses que sovint agiten els polítics incompetents per a no parlar d'allò que realment importa a la gent i no responsabilitzar-se d'allò que fan.

—L'altre dia, però, una gran bandera espanyola va presidir l'acte públic que va fer al bell mig de València.

—És que era un acte per al Congrés dels Diputats, un acte nacional. Si haguera estat un acte per a les eleccions autonòmiques o municipals, també hi hauríem posat la de la Comunitat.

—Als mítings del PP no hi ha cap bandera sobre l'escenari...

—Mireu, aquest debat em sembla caduc. Això d'associar la bandera espanyola amb el feixisme o la dreta és una cosa que jo defuig. Fins i tot a l'esquerra, n'hi ha que ho han superat. Temes com la bandera o el fet de plantar cara als nacionalistes, ja els van bé a segons quins partits nacionalistes o d'esquerres, a fi de simplificar-ho tot. Sort que a poc a poc la gent se n'adona, de tot plegat. De fet, un dels motius pels quals reivindicuem la bandera espanyola és la igualtat. Pensem que cal unificar competències que són en mans de les comunitats; no sols la sanitat o l'educació, sinó també el medi, l'aigua... Hem de garantir per llei la igualtat. El model autonòmic ha estat un dels responsables de la nostra millora com a país, però és l'hora d'ajustar els desajustos que hi ha. Com pot ser que la vacuna de la meningitis em coste molt cara a València i siga gratuïta a Madrid? Com pot haver-hi disset sistemes educatius diferents? Són qüestions que atempten contra la igualtat, com també que hom no pugui buscar feina arreu de l'estat.

—Teniu la P de progrés. Sou progressistes com el PSOE?

—[Riu.] El PSOE no és progressista, fa unes polítiques regressives. Si hem